

Brancherapport Revalidatie 2020

Revalidatie
Nederland

Brancherapport Revalidatie 2020

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1. Wat is medisch specialistische revalidatie?	5
2. Zorgkosten	6
3. Revalidatiepatiënten	9
4. Behandelproces	22
5. Personeel	24
6. Financiën	25
7. Kwaliteit	26

Samenvatting

Voor u ligt het brancherapport 2020 van Revalidatie Nederland. Het rapport bevat zowel gegevens over de totale markt voor medisch specialistische revalidatie in Nederland, als over de revalidatiecentra die lid zijn van Revalidatie Nederland en data hebben aangeleverd ten behoeve van branche- en benchmarkinformatie.

2020 was voor de zorgsector een bijzonder jaar, omdat in februari/maart de coronapandemie uitbrak. Ook voor de revalidatiesector had dit grote consequenties. De reguliere zorg werd afgeschaald, en er werden patiënten vanuit de ziekenhuizen overgenomen.

Door het afschalen van de reguliere revalidatiezorg lieten zowel de omzet als het aantal behandelde patiënten een grote afname zien. Dat gold het meest voor de minder acute aandoeningen, zoals chronische pijn en aandoeningen aan het bewegingsapparaat. De meer complexe revalidatie, vaak als gevolg van een trauma, zoals hersenletsel of dwarslaesies, had niet of slechts in beperkte mate met een afname in aantallen patiënten te maken.

Door de coronapandemie kreeg de digitale zorg in 2020 een grote impuls. Het aantal consulten met de arts via (beeld-)bellen steeg van 10% in 2019 naar 21% in 2020, en het aantal online thuisbehandelingen steeg van 1% in 2019 naar 5% in 2020. Wanneer de patiënten hiervoor een voorkeur hebben, en het hun behandeling ten goede komt, zal de inzet van digitale zorg verder worden uitgebreid.

Tenslotte was 2020 in financieel opzicht een zeer teleurstellend jaar. Het gemiddelde rendement van de revalidatiecentra bedroeg 0,1% waardoor er geen enkele ruimte bestond voor investeringen en innovatie.

1. Wat is medisch specialistische revalidatie?

Medisch specialistische revalidatie richt zich op het herstel van autonomie en/of de verbetering van mogelijkheden van mensen met blijvend lichamelijk letsel of een functionele beperking. Het betreft complexe problematiek als gevolg van ziekte, ongeval of een aangeboren aandoening, bijvoorbeeld dwarslaesie, amputatie, hersenletsel, cerebrale parese of chronische pijn. De indicatie wordt gesteld door een medisch specialist, meestal een revalidatiearts. Revalidatie kent de functies: diagnostiek, advisering, behandeling en nazorg. Behandeling vindt plaats in een multidisciplinair team, onder coördinatie van de revalidatiearts. In dit team worden de medische disciplines samengebracht die noodzakelijk zijn voor de vaak complexe aandoeningen. Het team kent fysiotherapeuten, ergotherapeuten, logopedisten, psychologen, maatschappelijk werkers, verpleegkundigen, en nog vele andere disciplines.

Medisch specialistische revalidatie is vrijwel altijd onderdeel van een keten: de zorg vindt plaats in afstemming met andere specialismen in ziekenhuizen, verpleeghuizen, in de thuiszorg, bij huisartsen en/of andere eerstelijnsvoorzieningen. Bij kinderen en jongeren wordt nauw samengewerkt met scholen, zowel in het reguliere als in het speciale onderwijs.

Revalidatiegeneeskunde is een erkend medisch specialisme sinds 1977. Het recht op medisch specialistische revalidatie is onderdeel van het basispakket in de Zorgverzekeringswet. De indicatiestelling is uitgewerkt in de 'Indicatiestelling revalidatiezorg' van mei 2001. Medisch specialistische revalidatiezorg vindt plaats in revalidatiecentra, in algemene of academische ziekenhuizen, en in zelfstandige behandelcentra (ZBC's).

Nederland telde in 2020 18 revalidatie-instellingen die allen lid zijn van de branchevereniging Revalidatie Nederland. Daarnaast waren in 2020 15 ziekenhuizen en 3 zelfstandige behandelcentra lid van Revalidatie Nederland.

Dit brancherapport van Revalidatie Nederland bevat zowel kwantitatieve als kwalitatieve informatie over de medisch specialistische revalidatie in Nederland. Zo wordt er ingegaan op de omvang van de revalidatiezorg, de verschillende behandelvormen en patiëntengroepen, de personele inzet, de financiën en de geleverde kwaliteit.

De gegevens in dit brancherapport hebben betrekking op 2020. Waar mogelijk wordt verslag gedaan over een langere periode.

2. Zorgkosten

FIGUUR 2.1 TOTALE ZORGCOSTEN MSR IN NEDERLAND, 2016-2020¹

	2016	2017	2018	2019	2020
Totaal					
Zorgkosten	709.666.608	701.707.655	711.217.619	727.364.395	672.402.539
Aantal patiënten	217.673	213.243	213.983	214.536	191.924
Aantal zorgtrajecten	232.874	230.879	233.115	237.192	220.503
Zorgkosten prijspeil 2016	709.666.608	688.488.672	678.350.816	668.676.065	607.577.036
Soort instelling					
Revalidatiecentra	507.074.360	517.384.054	536.786.856	562.624.433	528.592.098
ZBC	115.269.779	102.299.520	89.739.605	77.961.915	60.887.942
Ziekenhuizen	72.828.379	66.976.794	66.184.573	68.086.248	65.113.099
UMC's	14.079.551	15.355.543	18.284.000	18.673.504	17.531.048
Totaal *	709.252.069	702.015.911	710.995.034	727.346.100	672.124.187
Behandelsetting					
Ambulant	425.364.556	426.014.092	428.749.500	433.414.579	384.533.972
Klinisch	225.333.366	223.346.622	226.171.029	234.898.792	232.299.429
Consultair ICC	56.502.409	50.502.906	53.543.093	55.657.600	52.948.587
Totaal *	707.200.331	699.863.620	708.463.622	723.970.971	669.781.988
Hoofddiagnose					
Hersenen	282.811.479	285.600.843	297.431.183	315.591.357	297.939.837
Chr Pijn	120.594.549	130.701.877	136.632.686	130.456.113	103.714.294
Bewegingsapparaat	125.773.331	102.394.238	80.814.182	80.468.541	66.895.805
Neurologie	67.793.812	66.297.169	72.747.089	75.934.910	72.674.211
Dwarslaesie	45.247.483	48.043.108	52.775.747	53.223.010	54.719.903
Organen	42.856.055	45.751.368	47.368.325	48.334.973	55.650.221
Amputaties	21.563.474	21.960.291	21.422.384	21.032.337	18.552.559
ICC	3.012.087	1.793.368	2.026.024	2.322.938	2.224.629
Totaal *	709.652.270	702.542.262	711.217.620	727.364.179	672.371.459
Leeftijd					
Kinderen 0-3	24.862.558	24.355.212	25.707.686	32.966.012	31.196.244
Kinderen 4-11	67.868.991	68.674.315	72.292.367	71.397.767	68.363.364
Kinderen 12-17	43.842.357	45.932.823	47.853.149	48.306.702	43.419.034
Volwassenen 18-65	452.624.567	438.833.687	433.916.629	447.671.126	410.680.063
Volwassenen 65+	120.468.135	123.911.618	131.447.788	127.022.788	118.743.834
Totaal *	709.666.608	701.707.655	711.217.619	727.364.395	672.402.539
Aandeel kinderen (in euro's)	136.573.906	138.962.350	145.853.202	152.670.481	142.978.642

1 Sinds enkele jaren beschikt Revalidatie Nederland over een uitgebreid inzicht in de totale marktomvang en -ontwikkeling van de medisch specialistische revalidatiezorg (MSR). De daarvoor benodigde gegevens zijn afkomstig van Vektis, en gebaseerd op alle declaratievergoedingen (zorgkosten) voor medisch specialistische revalidatie door de zorgverzekeraars.

* Het totaal van de zorgkosten kan per dimensie iets afwijken. Het totaal op het hoogste aggregatieniveau is juist. Bij gedetailleerde informatie vervallen die bedragen die van minder dan vier instellingen afkomstig zijn.

De totale zorgkosten² bedroegen in 2020 EUR 672 mln. Het aandeel van de leden van Revalidatie Nederland in deze totale omzet bedroeg circa 90%. De zorgkosten van de sector als geheel daalden in de periode 2016-2020 met gemiddeld 1,3% per jaar. Uiteraard speelt de sterke afname in 2020 daarin een grote rol, maar ook zonder dat jaar is er al langer sprake van slechts een marginale groei.

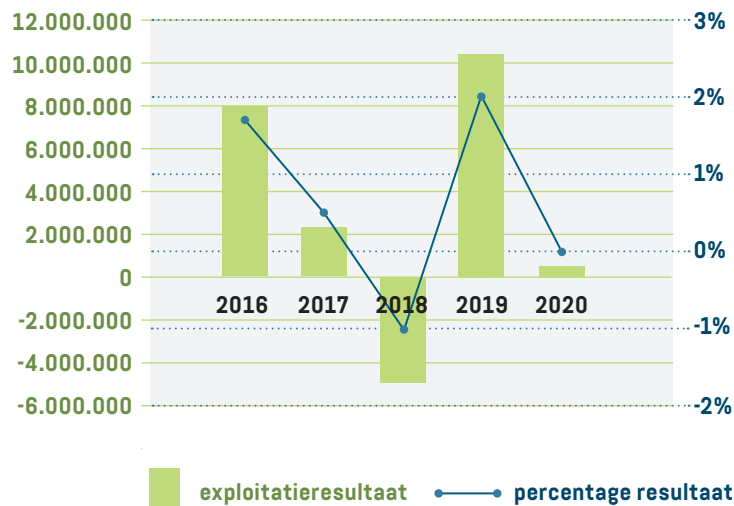
In het Bestuurlijk Hoofdlijnen Akkoord is afgesproken dat de medisch-specialistische zorg over de periode 2016-2020 met gemiddeld 0,8% per jaar in volume mocht groeien, exclusief de jaarlijkse indexatie voor prijsstijgingen. Uitgedrukt in het prijspeil van 2016 is het volume van de revalidatiesector over de periode 2016-2020 zelfs gedaald met gemiddeld 3,6% per jaar. De revalidatiesector is dus zéér ruim binnen de afspraken van het Bestuurlijk Hoofdlijnen Akkoord gebleven.

Het aantal patiënten daalde tussen 2016 en 2020 met gemiddeld 3% per jaar. Ondanks dat deze daling vooral bij poliklinische patiënten voorkwam, en er dus relatief meer -duurdere- klinische patiënten werden behandeld, bleven de gemiddelde zorgkosten per patiënt op hetzelfde niveau als in 2019.

De keerzijde is dat het rendement in de sector al jarenlang onder druk staat. Over de periode 2016-2020 bedroeg het gemiddelde rendement van de revalidatiecentra 0,74% per jaar. Nadat het negatieve rendement over 2018 (-1,14%) in 2019 weer verbetering liet zien (2,27%) is dit herstel in 2020 weer teniet gedaan door een gemiddeld rendement van 0,1%.

De ruimte voor investeringen is daarmee veel te laag. Dit heeft tot gevolg dat revalidatie-instellingen onvoldoende budget kunnen besteden aan onderzoek, innovatie, ICT, duurzaamheid en preventie. Dit levert risico's op wanneer onvoldoende kan worden geïnvesteerd in bijvoorbeeld digitale zorg en informatiebeveiliging.

FIGUUR 2.2 **EXPLOITATIERESULTAAT REVALIDATIECENTRA 2016-2020**

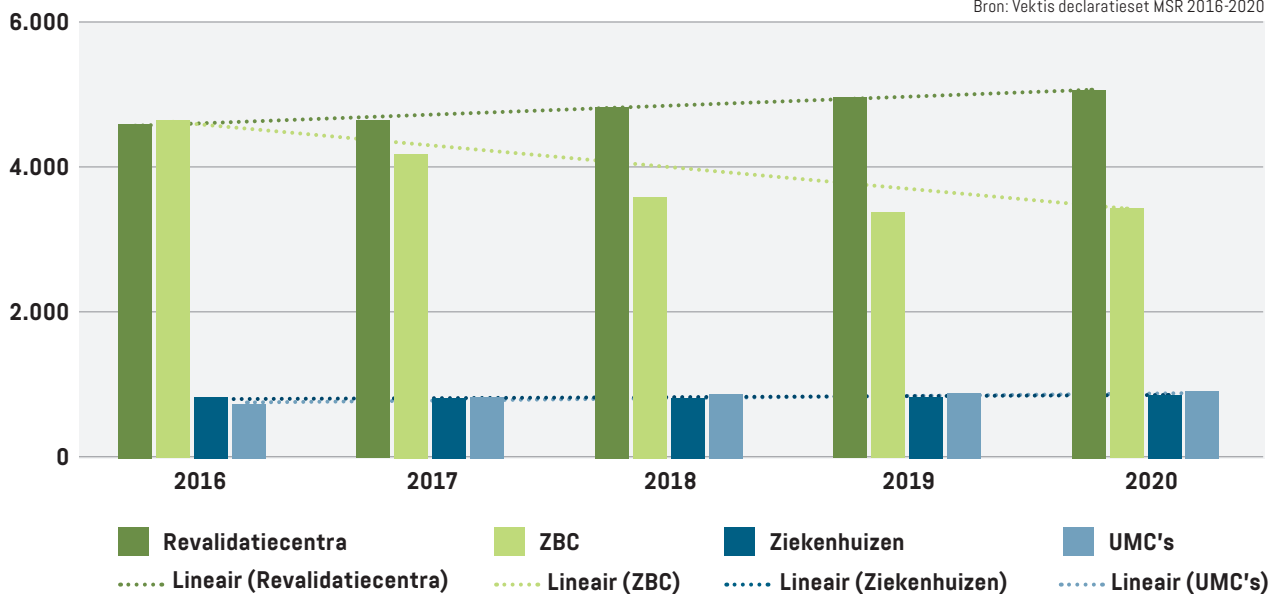

Bron: jaarlijkse eigen uitvraag bij leden RN

2 In dit rapport wordt gesproken over zorgkosten. Daarmee worden uitsluitend die kosten bedoeld die de revalidatie-instellingen als schadelast bij de zorgverzekeraars hebben gedeclareerd. De werkelijk gemaakte kosten bij de revalidatie-instellingen kunnen dus hoger zijn dan de gedeclareerde schadelast.

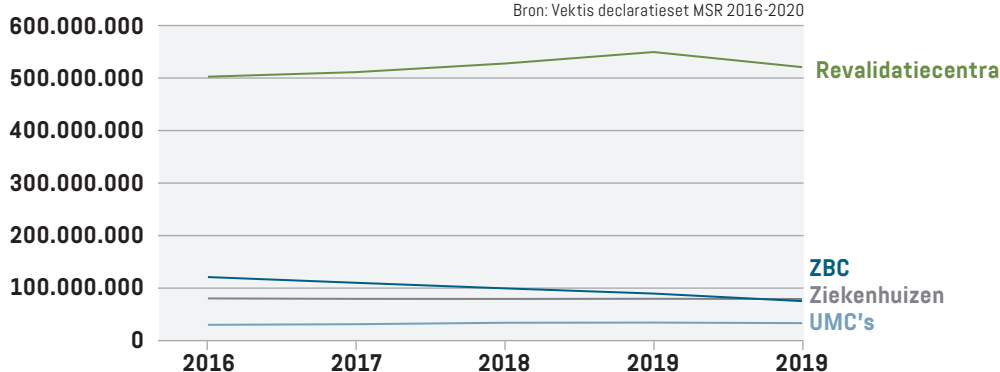
FIGUUR 2.3 GEMIDDELDE ZORGCOSTEN PER PATIËNT 2016-2020

Bron: Vektis declaratieset MSR 2016-2020

FIGUUR 2.4 ZORGCOSTEN 2016-2020 MSR PER SOORT INSTELLING

Bron: Vektis declaratieset MSR 2016-2020

De totale zorgkosten voor revalidatiecentra bedroegen in 2020 EUR 528 mln. Het marktaandeel van de centra is, na een geringe daling in de jaren 2013/2016, weer gestegen naar 78,6% in 2020. De kosten per patiënt bevinden zich al enkele jaren op een stabiel niveau, rond de EUR 4.600,- (prijsspeil 2016). De kosten per patiënt zijn in de revalidatiecentra het hoogst, omdat klinische patiënten alleen in revalidatiecentra worden behandeld.

In de ziekenhuizen is de zorgomzet in 2020 licht gedaald naar ca. EUR 65 mln. Het marktaandeel blijft met 9,7% redelijk stabiel. Voor de universitair medische centra (UMC's) geldt hetzelfde: de zorgomzet is in 2020 licht gedaald naar EUR 17,5 mln. Het marktaandeel stabiliseert zich op 2,6%. Aangezien de ziekenhuizen en UMC's relatief veel patiënten alleen consultair zien, liggen de gemiddelde zorgkosten per patiënt veel lager dan bij de revalidatiecentra en de ZBC's.

De zelfstandige behandelcentra (ZBC's) leverden na het topjaar 2016 (EUR 115 mln.) sterk in. Vooral in 2020 was de terugval naar EUR 61mln groot, een afname van 22% ten opzichte van 2019. Vooral de sterke afname van het aantal actieve aanbieders, van 46 in 2019 naar 33 in 2020, speelde hierin een grote rol. Vanaf 2016 tot en met 2019 namen de zorgkosten per patiënt flink af, om in 2020 te stabiliseren.

3. Revalidatiepatiënten

In dit hoofdstuk wordt een beeld geschetst van de patiënten en de aandoeningen waarvoor zij multidisciplinaire revalidatiezorg ontvangen. Voor de tabellen en figuren in dit rapport zijn de diagnoses ingedeeld in zeven hoofddiagnosegroepen. Deze indeling in hoofdgroepen levert een samenhangend beeld op van de (meest) voorkomende aandoeningen en daaraan gerelateerde revalidatiezorg.

3.1 AANTALLEN PATIËNTEN

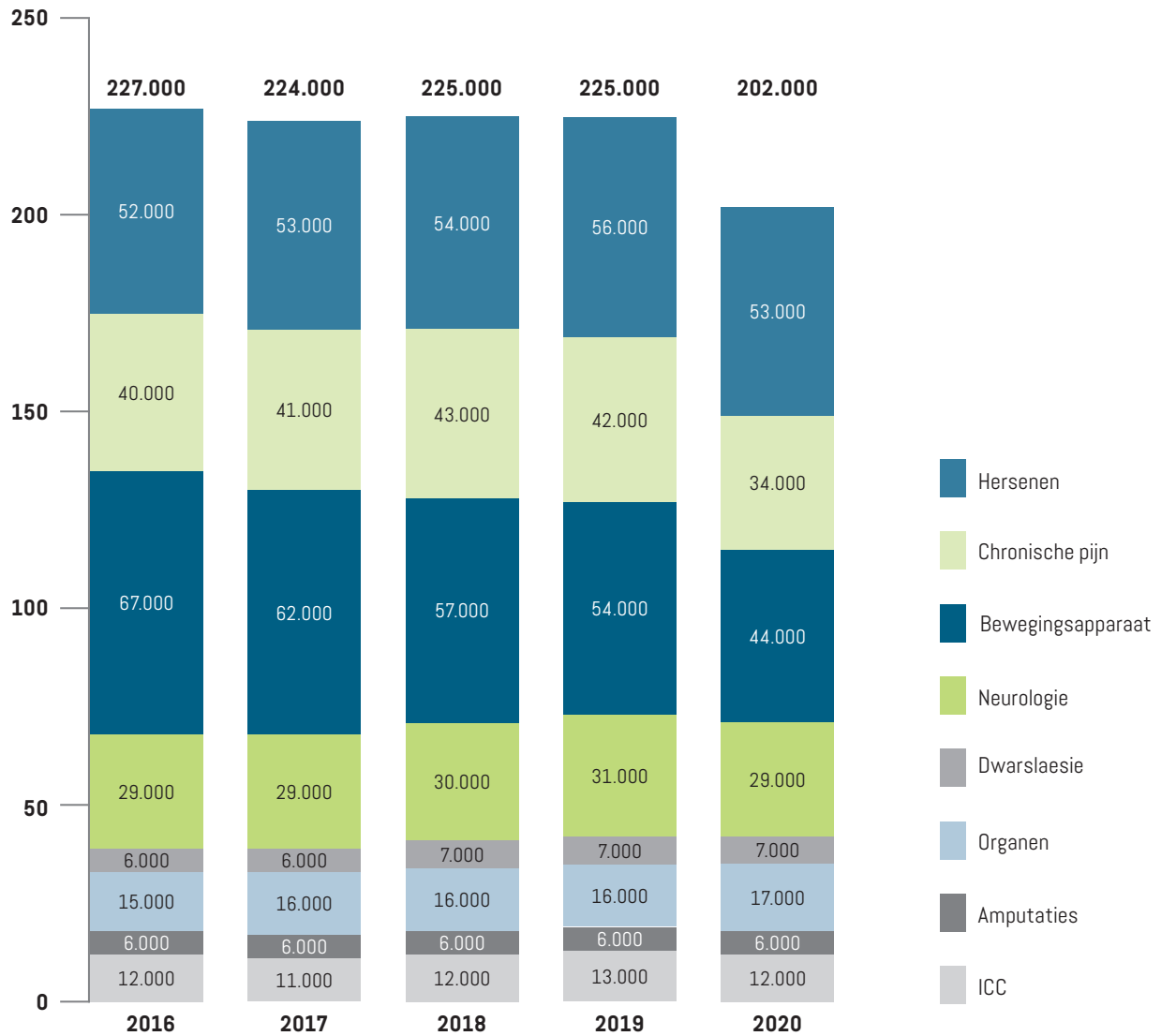
FIGUUR 3.1 AANTALLEN PATIËNTEN MSR IN NEDERLAND, 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Soort instelling					
Revalidatiecentra	109.217	110.323	109.998	112.329	103.300
ZBC	24.579	24.225	24.729	22.832	18.766
Ziekenhuizen	85.205	79.295	78.510	78.981	68.651
UMC's	18.434	17.929	20.341	20.433	18.585
Totaal*	237.435	231.772	233.578	234.575	209.302
Behandelsetting					
Ambulant	98.161	96.592	96.559	95.844	83.080
Klinisch	7.081	6.909	6.825	6.807	6.789
Consultair ICC	176.546	172.628	175.808	177.482	161.447
Totaal*	281.788	276.129	279.192	280.133	251.316
Hoofddiagnose					
Hersenen	52.291	53.043	54.220	55.765	53.292
Chr Pijn	39.862	40.975	42.751	41.899	34.000
Bewegingsapparaat	67.423	61.576	56.762	54.458	43.899
Neurologie	29.082	28.853	30.199	31.312	29.341
Dwarslaesie	6.400	6.413	6.731	7.005	7.218
Organen	15.497	15.688	16.126	16.286	16.594
Amputaties	6.350	6.389	6.436	6.452	5.928
ICC	12.143	10.781	11.719	12.874	12.263
Totaal*	229.048	223.718	224.944	226.051	202.535
Leeftijd					
Kinderen 0-3	3.934	3.712	3.825	4.649	4.638
Kinderen 4-11	14.667	14.652	14.733	15.279	14.857
Kinderen 12-17	11.894	11.649	11.655	11.790	10.939
Volwassenen 18-65	133.518	129.895	129.335	129.681	114.513
Volwassenen 65+	53.660	53.335	54.435	53.137	46.977
Totaal*	217.673	213.243	213.983	214.536	191.924
Aandeel kinderen (aantal)	30.495	30.013	30.213	31.718	30.434

* Het totaal aantal unieke patiënten bedroeg in 2020 191.924. Per soort instelling, per behandelsetting en per hoofddiagnose ligt het totaal aantal patiënten hoger, omdat de patiënten daar in meer dan één groep kunnen voorkomen.

3.2 AANTALLEN PATIËNTEN PER DIAGNOSEGROEP

FIGUUR 3.1 AANTAL REVALIDATIEPATIËNTEN PER DIAGNOSEGROEP

Het aantal revalidatiepatiënten is al jaren redelijk stabiel. Door de COVID-19 pandemie zijn de aantallen gedaald, maar de verwachting is dat ze zich daarna weer zullen herstellen.

Aandoeningen aan het bewegingsapparaat

Hieronder vallen zowel aangeboren als verworven aandoeningen aan ledematen en romp die betrekking hebben op spieren, gewrichten en skelet.

	2016	2017	2018	2019	2020
Kinderen totaal	6.982	6.662	6.756	6.986	6.523
Kinderen 0-3	983	924	953	1.087	1.102
Kinderen 4-11	2.800	2.799	2.800	2.841	2.693
Kinderen 12-17	3.199	2.939	3.003	3.058	2.728
Volwassenen totaal	60.441	54.914	50.006	47.472	37.376
Volwassenen 18-65	43.177	38.417	34.083	32.407	25.666
Volwassenen 65+	17.264	16.497	15.923	15.065	11.710
Totaal kinderen en volwassenen	67.423	61.576	56.762	54.458	43.899

Amputaties

Het betreft hier amputaties van (een deel van) de onderste of bovenste ledematen.

	2016	2017	2018	2019	2020
Kinderen totaal	170	163	170	177	133
Kinderen 0-3	14	19	13	13	0
Kinderen 4-11	65	58	60	59	51
Kinderen 12-17	91	86	97	105	82
Volwassenen totaal	6.180	6.226	6.266	6.275	5.795
Volwassenen 18-65	2.990	3.015	2.993	3.147	2.885
Volwassenen 65+	3.190	3.211	3.273	3.128	2.910
Totaal kinderen en volwassenen	6.350	6.389	6.436	6.452	5.928

Hersenen

Aandoeningen, aangeboren, of verworven zoals door CVA's, tumoren en hersenletsels na ongevallen, die het functioneren van de hersenen beïnvloeden.

	2016	2017	2018	2019	2020
Kinderen totaal	16.582	16.587	16.885	17.763	17.677
Kinderen 0-3	2.340	2.239	2.298	2.897	2.914
Kinderen 4-11	9.461	9.514	9.700	10.058	9.943
Kinderen 12-17	4.781	4.834	4.887	4.808	4.820
Volwassenen totaal	35.709	36.456	37.335	38.002	35.615
Volwassenen 18-65	24.112	24.486	25.104	26.273	24.832
Volwassenen 65+	11.597	11.970	12.231	11.729	10.783
Totaal kinderen en volwassenen	52.291	53.043	54.220	55.765	53.292

Neurologie

Hieronder vallen voornamelijk aandoeningen aan het perifere zenuwstelsel en neurologische aandoeningen (behalve hersenen) die het functioneren van zenuwen en spieren beïnvloeden.

	2016	2017	2018	2019	2020
Kinderen totaal	3.107	3.067	3.072	3.216	3.123
Kinderen 0-3	371	350	374	417	406
Kinderen 4-11	1.430	1.431	1.449	1.492	1.440
Kinderen 12-17	1.306	1.286	1.249	1.307	1.277
Volwassenen totaal	25.975	25.786	27.127	28.096	26.218
Volwassenen 18-65	17.618	17.290	17.984	18.866	17.633
Volwassenen 65+	8.357	8.496	9.143	9.230	8.585
Totaal kinderen en volwassenen	29.082	28.853	30.199	31.312	29.341

Dwarslaesie

In deze groep vallen de aandoeningen die zijn veroorzaakt door een, meestal traumatische, onderbreking van de zenuwbanen in het ruggenmerg.

	2016	2017	2018	2019	2020
Kinderen totaal	700	663	638	670	614
Kinderen 0-3	81	76	73	94	98
Kinderen 4-11	295	268	255	257	227
Kinderen 12-17	324	319	310	319	289
Volwassenen totaal	5.700	5.750	6.093	6.335	6.604
Volwassenen 18-65	4.043	3.999	4.218	4.376	4.543
Volwassenen 65+	1.657	1.751	1.875	1.959	2.061
Totaal kinderen en volwassenen	6.400	6.413	6.731	7.005	7.218

Organen

Aandoeningen aan onder andere hart, longen, huid en bloedvaten.

	2016	2017	2018	2019	2020
Kinderen totaal	1.024	922	879	962	885
Kinderen 0-3	165	118	128	170	131
Kinderen 4-11	465	418	381	405	401
Kinderen 12-17	394	386	370	387	353
Volwassenen totaal	14.473	14.766	15.247	15.324	15.709
Volwassenen 18-65	8.563	8.713	8.944	9.264	9.986
Volwassenen 65+	5.910	6.053	6.303	6.060	5.723
Totaal kinderen en volwassenen	15.497	15.688	16.126	16.286	16.594

Chronische pijn

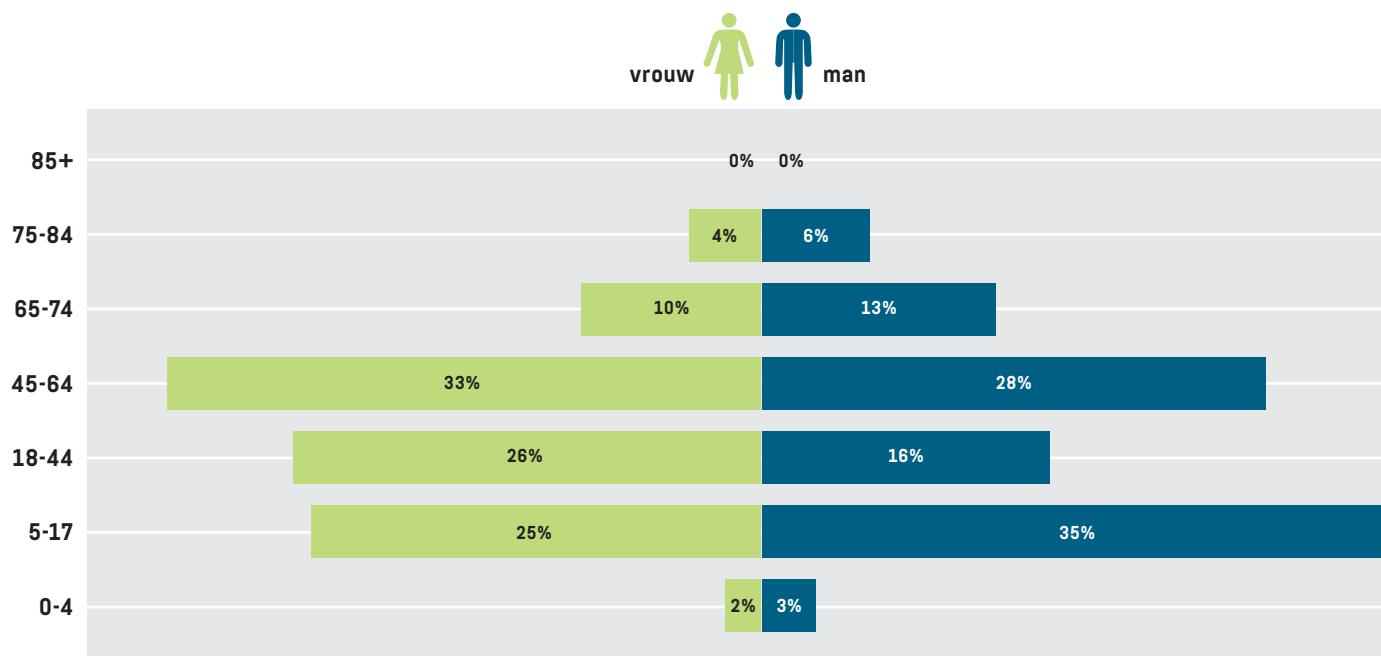
In deze groep is niet de aandoening bepalend maar het beperkte functioneren door pijn.

	2016	2017	2018	2019	2020
Kinderen totaal	2.601	2.628	2.520	2.713	2.235
Kinderen 0-3	74	67	70	93	99
Kinderen 4-11	457	490	445	528	460
Kinderen 12-17	2.070	2.071	2.005	2.092	1.676
Volwassenen totaal	37.261	38.347	40.231	39.186	31.765
Volwassenen 18-65	34.490	35.464	37.232	36.182	29.436
Volwassenen 65+	2.771	2.883	2.999	3.004	2.329
Totaal kinderen en volwassenen	39.862	40.975	42.751	41.899	34.000

3.3 LEEFTIJDOPBOUW PATIËNTEN

Vanaf deze paragraaf zijn alle gegevens van hoofdstuk 3 tot en met hoofdstuk 6 gebaseerd op de patiënt- en bedrijfsgegevens van een kleinere groep zorgaanbieders, namelijk de 16 grootste revalidatiecentra, die deze gegevens bij Logex aanleveren ten behoeve van onderlinge benchmarking.

FIGUUR 3.3 LEEFTIJDOPBOUW PATIËNTEN

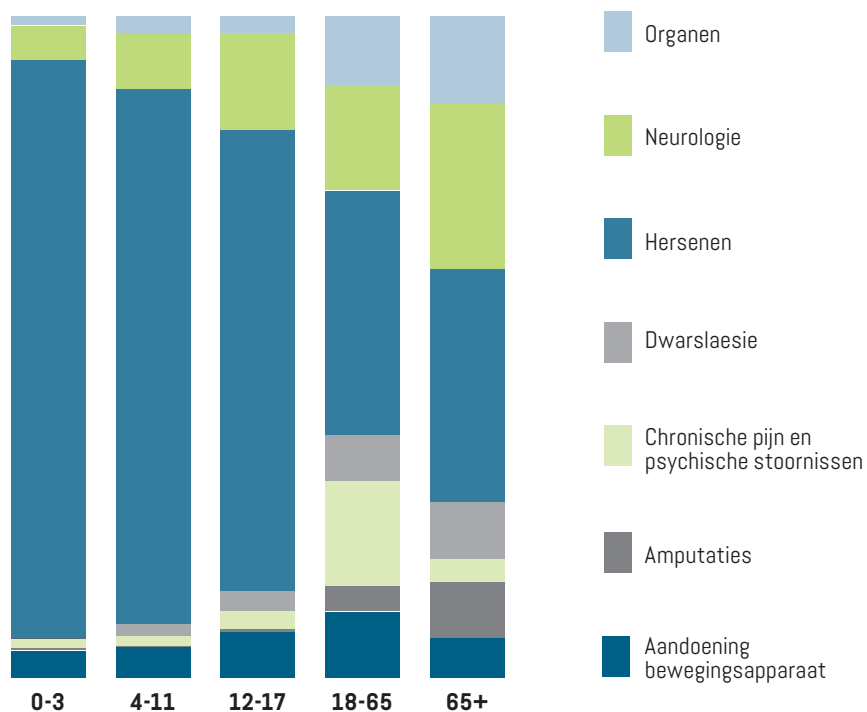

Bron: Logex-analyse o.b.v. data 16 revalidatiecentra

Het merendeel van de patiënten is volwassen, en tussen de 18 en 65 jaar. De meeste mannen vallen in de leeftijdscategorie 45-64 jaar. Bij de vrouwen is dit de leeftijdscategorie 5-17 jaar. De gemiddelde leeftijd van een revalidatiepatiënt bedroeg in 2020 38 jaar (man 38 jaar, vrouw 39 jaar).

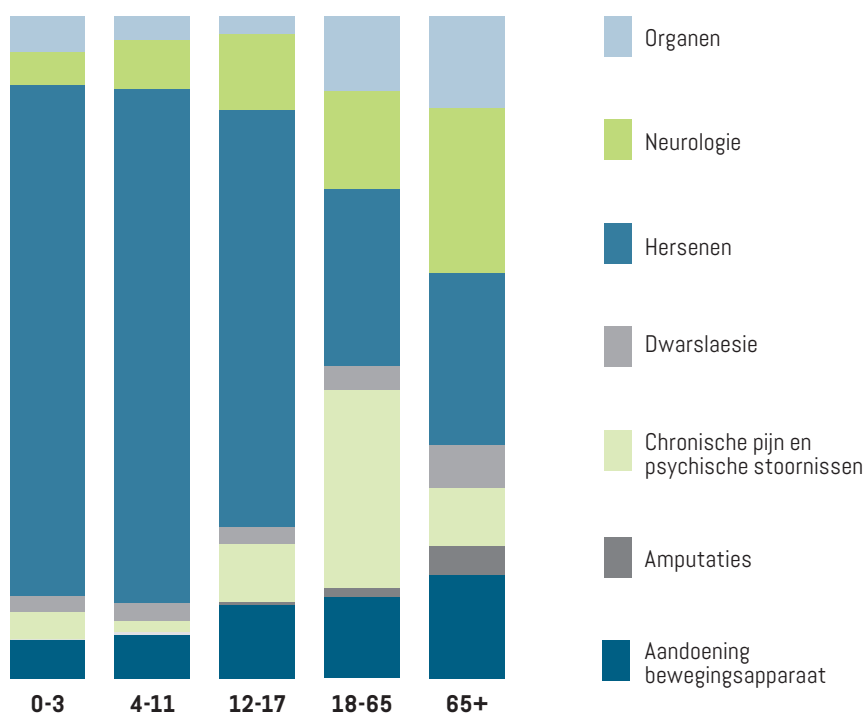
3.4 POLIKLINISCHE PATIËNTEN

FIGUUR 3.4.1 DIAGNOSES MANNELIJKE POLIKLINISCHE PATIËNTEN NAAR LEEFTIJD 2020

Bron: Logex-analyse o.b.v. data 16 revalidatiecentra

FIGUUR 3.4.2 DIAGNOSES VROUWELIJKE POLIKLINISCHE PATIËNTEN NAAR LEEFTIJD 2020

Bron: Logex-analyse o.b.v. data 16 revalidatiecentra

FIGUUR 3.4.3 MEEST VOORKOMENDE AANDOENINGEN 2020 BIJ KINDEREN (0 T/M 17 JAAR): POLIKLINISCH

	Man	Vrouw	Man (%)	Vrouw (%)
Aandoeningen bewegingsapparaat	635	642	49,7%	50,3%
111 Aangeboren aandoeningen bovenste extremiteit	40	35	53,3%	46,7%
112 Aangeboren aandoeningen onderste extremiteit	39	41	48,8%	51,3%
113 Overige aangeboren aandoeningen beweging	257	233	52,4%	47,6%
114 Overige aandoening bovenste extremiteit	30	21	58,8%	41,2%
115 Overige aandoening onderste extremiteit	71	57	55,5%	44,5%
116 Aandoening wervelkolom, romp	12	13	48,0%	52,0%
117 Reumatische aandoeningen	37	78	32,2%	67,8%
118 Multitrauma	-	9	0,0%	100,0%
119 Overige aandoeningen bewegingsapparaat	149	155	49,0%	51,0%
Amputaties	33	6	84,6%	15,4%
211 Amputatie door of boven de elleboog	-	-	-	-
212 Amputatie onderarm/hand, exclusief vingers	6	-	100,0%	0,0%
213 Amputatie vinger(s)	4	-	100,0%	0,0%
214 Amputatie bovenste extremiteit niet gespecialiseerd	-	-	-	-
215 Amputatie bovenbeen en hoger	3	4	42,9%	57,1%
216 Amputatie voet onderbeen en knie	12	2	85,7%	14,3%
217 Amputatie te(n)en	-	-	-	-
218 Amputatie onderste extremiteit niet gespecialiseerd	8	-	100,0%	0,0%
Hersenen	9.311	5.849	61,4%	38,6%
311 Cerebrale functiestoornissen, incl. congenitaal	4.480	3.348	57,2%	42,8%
312 DCD (Development Coördination Disorder)	4.168	1.973	67,9%	32,1%
313 CVA	166	132	55,7%	44,3%
314 Contusio cerebri	218	169	56,3%	43,7%
315 Infectieuze hersenaandoeningen	91	60	60,3%	39,7%
316 Tumor cerebri	145	131	52,5%	47,5%
317 Overige hersenaandoeningen	43	36	54,4%	45,6%
Neurologie	1.262	723	63,6%	36,4%
411 Neurologie cerebrosпинаal	77	43	64,2%	35,8%
412 Plexusletsel	28	19	59,6%	40,4%
413 Perifeer zenuwletsel, zenuwaandoeningen	140	97	59,1%	40,9%
414 Neuro musculaire aandoeningen	823	399	67,3%	32,7%
415 Overige neurologische aandoeningen	194	165	54,0%	46,0%
Dwarslaesie	259	211	55,1%	44,9%
512 Dwarslaesie laag: T7-T12 en lager	36	16	69,2%	30,8%
513 Spina bifida	199	179	52,6%	47,4%
514 Ernstige decubitus t.g.v. dwarslaesie	-	-	-	-
515 Dwarslaesie hoog: C1-C8, T1-T6, AIS D	16	11	59,3%	40,7%
516 Dwarslaesie hoog: C1-C8, T1-T6, AIS A t/m C	8	5	61,5%	38,5%

vervolg tabel
op volgende pagina

Organen	311	273	53,3%	46,7%
611 Huidaandoening, incl. decubitus en ulcus cruris	3	1	75,0%	25,0%
612 Brandwonden	-	-	-	-
613 Hartaandoeningen	18	23	43,9%	56,1%
614 Bloedvaten	-	2	0,0%	100,0%
615 Respiratoire aandoeningen	14	14	50,0%	50,0%
616 Overige orgaanaandoeningen	276	233	54,2%	45,8%
Chronische pijn en psychische stoornissen	240	391	38,0%	62,0%
711 Chronische Pijnsyndroom WPN 1	1	5	16,7%	83,3%
712 Chronische Pijnsyndroom WPN 2	6	11	35,3%	64,7%
713 Chronische Pijnsyndroom WPN 3	44	140	23,9%	76,1%
714 Chronische Pijnsyndroom WPN 4	1	13	7,1%	92,9%
715 Overige pijn	58	91	38,9%	61,1%
716 Psychische stoornissen	130	131	49,8%	50,2%
Totaal kind	12.051	8.095	59,8%	40,2%

Bron: Logex-analyse o.b.v. data 16 revalidatiecentra

FIGUUR 3.4.4 MEEST VOORKOMENDE AANDOENINGEN 2020 BIJ VOLWASSENEN: POLIKLINISCH

	Man	Vrouw	Man (%)	Vrouw (%)
0 Traject	1	4	20,0%	80,0%
Aandoeningen bewegingsapparaat	1.439	2.466	36,9%	63,1%
111 Aangeboren aandoeningen bovenste extremiteit	19	29	39,6%	60,4%
112 Aangeboren aandoeningen onderste extremiteit	16	36	30,8%	69,2%
113 Overige aangeboren aandoeningen beweging	54	134	28,7%	71,3%
114 Overige aandoening bovenste extremiteit	425	605	41,3%	58,7%
115 Overige aandoening onderste extremiteit	246	396	38,3%	61,7%
116 Aandoening wervelkolom, romp	142	227	38,5%	61,5%
117 Reumatische aandoeningen	220	589	27,2%	72,8%
118 Multitrauma	107	66	61,8%	38,2%
119 Overige aandoeningen bewegingsapparaat	210	384	35,4%	64,6%
Amputaties	808	362	69,1%	30,9%
211 Amputatie door of boven de elleboog	23	12	65,7%	34,3%
212 Amputatie onderarm/hand, exclusief vingers	41	28	59,4%	40,6%
213 Amputatie vinger(s)	39	10	79,6%	20,4%
214 Amputatie bovenste extremiteit niet gespecialiseerd	11	4	73,3%	26,7%
215 Amputatie bovenbeen en hoger	209	110	65,5%	34,5%
216 Amputatie voet onderbeen en knie	386	156	71,2%	28,8%
217 Amputatie te(n)en	7	-	100,0%	0,0%
218 Amputatie onderste extremiteit niet gespecialiseerd	92	42	68,7%	31,3%
Hersenen	5.884	5.162	53,3%	46,7%
311 Cerebrale functiestoornissen, incl. congenitaal	1.025	955	51,8%	48,2%
312 DCD (Development Coördination Disorder)	118	93	55,9%	44,1%
313 CVA	3.523	2.499	58,5%	41,5%
314 Contusio cerebri	814	1.116	42,2%	57,8%
315 Infectieuze hersenaandoeningen	127	178	41,6%	58,4%
316 Tumor cerebri	217	286	43,1%	56,9%
317 Overige hersenaandoeningen	60	35	63,2%	36,8%

vervolg tabel
op volgende pagina

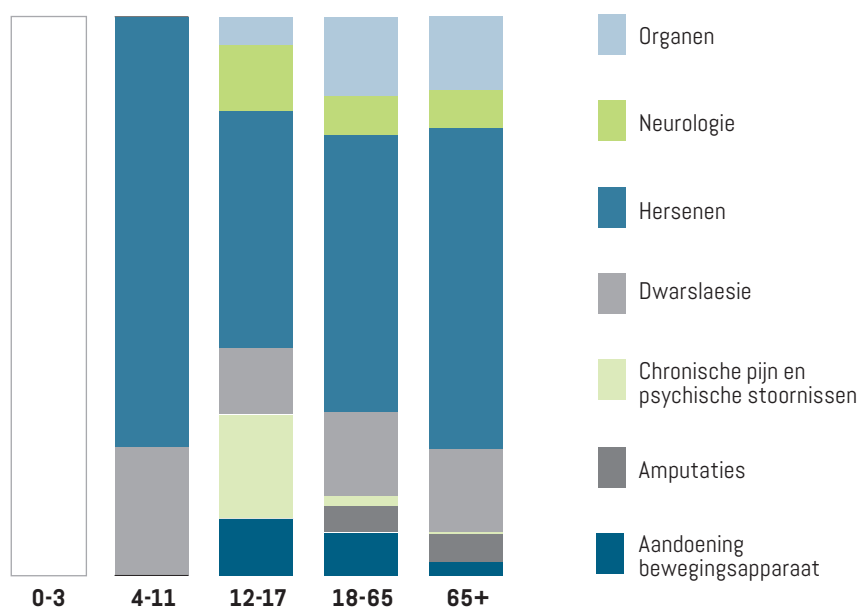

Neurologie	2.933	3.200	47,8%	52,2%
411 Neurologie cerebrospinaal	354	684	34,1%	65,9%
412 Plexusletsel	103	86	54,5%	45,5%
413 Perifeer zenuwletsel, zenuwaandoeningen	509	502	50,3%	49,7%
414 Neuro musculaire aandoeningen	1.823	1.752	51,0%	49,0%
415 Overige neurologische aandoeningen	144	176	45,0%	55,0%
Dwarslaesie	1.204	795	60,2%	39,8%
512 Dwarslaesie laag: T7-T12 en lager	368	272	57,5%	42,5%
513 Spina bifida	91	146	38,4%	61,6%
514 Ernstige decubitus t.g.v. dwarslaesie	22	7	75,9%	24,1%
515 Dwarslaesie hoog: C1-C8, T1-T6, AIS D	368	216	63,0%	37,0%
516 Dwarslaesie hoog: C1-C8, T1-T6, AIS A t/m C	355	154	69,7%	30,3%
Organen	1.793	2.268	44,2%	55,8%
611 Huidaandoening, incl. decubitus en ulcus cruris	25	17	59,5%	40,5%
612 Brandwonden	8	7	53,3%	46,7%
613 Hartaandoeningen	844	495	63,0%	37,0%
614 Bloedvaten	48	46	51,1%	48,9%
615 Respiratoire aandoeningen	178	222	44,5%	55,5%
616 Overige orgaanaandoeningen	690	1.481	31,8%	68,2%
Chronische pijn en psychische stoornissen	2.050	5.165	28,4%	71,6%
711 Chronische Pijnsyndroom WPN 1	14	33	29,8%	70,2%
712 Chronische Pijnsyndroom WPN 2	74	201	26,9%	73,1%
713 Chronische Pijnsyndroom WPN 3	1.132	2.779	28,9%	71,1%
714 Chronische Pijnsyndroom WPN 4	344	913	27,4%	72,6%
715 Overige pijn	406	1.066	27,6%	72,4%
716 Psychische stoornissen	80	173	31,6%	68,4%
Totaal volwassenen	16.112	19.422	45,3%	54,7%
Totaal poliklinisch	28.163	27.517	50,6%	49,4%

Bron: Logex-analyse o.b.v. data 16 revalidatiecentra

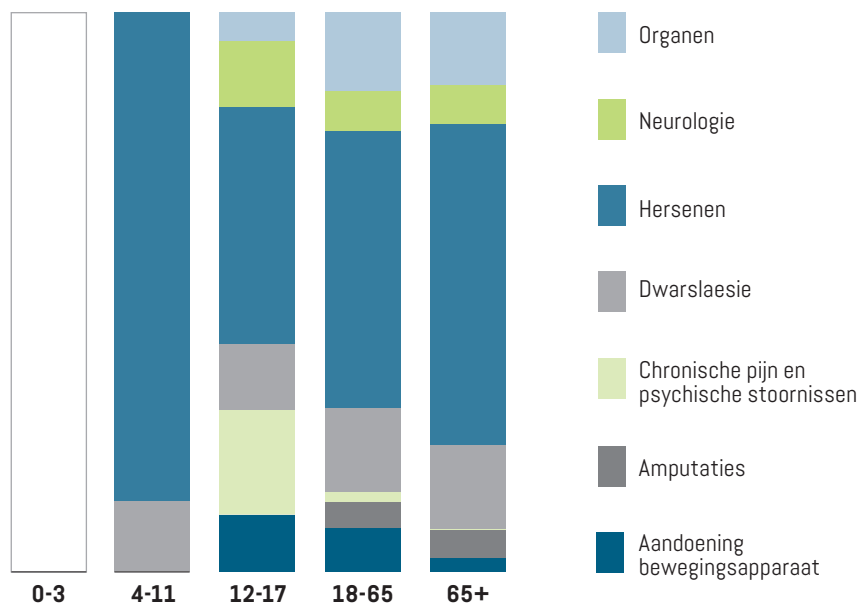
3.5 KLINISCHE PATIËNTEN

FIGUUR 3.5.1 DIAGNOSES MANNELIJKE KLINISCHE PATIËNTEN NAAR LEEFTIJD 2020

Bron: Logex-analyse o.b.v. data 16 revalidatiecentra

FIGUUR 3.5.2 DIAGNOSES VROUWELIJKE KLINISCHE PATIËNTEN NAAR LEEFTIJD 2020

Bron: Logex-analyse o.b.v. data 16 revalidatiecentra

FIGUUR 3.5.3 MEEST VOORKOMENDE AANDOENINGEN 2020 BIJ KINDEREN (0 T/M 17 JAAR): KLINISCH

	Man	Vrouw	Man (%)	Vrouw (%)
Aandoening bewegingsapparaat	6	6	50%	50%
111 Aangeboren aandoeningen bovenste extremiteit	-	-	-	-
112 Aangeboren aandoeningen onderste extremiteit	-	-	-	-
113 Overige aangeboren aandoeningen beweging	-	-	-	-
114 Overige aandoening bovenste extremiteit	-	-	-	-
115 Overige aandoening onderste extremiteit	2	1	67%	33%
116 Aandoening wervelkolom, romp	-	-	-	-
117 Reumatische aandoeningen	-	-	-	-
118 Multitrauma	1	2	33%	67%
119 Overige aandoeningen bewegingsapparaat	3	3	50%	50%
Amputaties	-	-	-	-
211 Amputatie door of boven de elleboog	-	-	-	-
212 Amputatie onderarm/hand, exclusief vingers	-	-	-	-
213 Amputatie vinger(s)	-	-	-	-
214 Amputatie bovenste extremiteit niet gespecialiseerd	-	-	-	-
215 Amputatie bovenbeen en hoger	-	-	-	-
216 Amputatie voet onderbeen en knie	-	-	-	-
217 Amputatie te(n)en	-	-	-	-
218 Amputatie onderste extremiteit niet gespecialiseerd	-	-	-	-
Hersenen	35	32	52%	48%
311 Cerebrale functiestoornissen, incl. congenitaal	14	10	58%	42%
312 DCD (Development Coördination Disorder)	3	-	100%	0%
313 CVA	5	7	42%	58%
314 Contusio cerebri	6	8	43%	57%
315 Infectieuze hersenaandoeningen	4	2	67%	33%
316 Tumor cerebri	2	2	50%	50%
317 Overige hersenaandoeningen	1	3	25%	75%
Neurologie	7	3	70%	30%
411 Neurologie cerebrosпинаal	4	-	100%	0%
412 Plexusletsel	-	-	-	-
413 Perifeer zenuwletsel, zenuwaandoeningen	-	1	0%	100%
414 Neuro musculaire aandoeningen	3	2	60%	40%
415 Overige neurologische aandoeningen	-	-	-	-
Dwarslaesie	10	4	71%	29%
512 Dwarslaesie laag: T7-T12 en lager	3	-	100%	0%
513 Spina bifida	2	-	100%	0%
514 Ernstige decubitus t.g.v. dwarslaesie	1	-	100%	0%
515 Dwarslaesie hoog: C1-C8, T1-T6, AIS D	2	2	50%	50%
516 Dwarslaesie hoog: C1-C8, T1-T6, AIS A t/m C	2	2	50%	50%

vervolg tabel
op volgende pagina

Organen	3	2	60%	40%
611 Huidaandoening, incl. decubitus en ulcus cruris	-	-	-	-
612 Brandwonden	-	-	-	-
613 Hartaandoeningen	-	1	0%	100%
614 Bloedvaten	-	-	-	-
615 Respiratoire aandoeningen	-	-	-	-
616 Overige orgaanaandoeningen	3	1	75%	25%
Chronische pijn en psychische stoornissen	11	23	32%	68%
711 Chronische Pijnsyndroom WPN 1	-	-	-	-
712 Chronische Pijnsyndroom WPN 2	-	2	0%	100%
713 Chronische Pijnsyndroom WPN 3	6	6	50%	50%
714 Chronische Pijnsyndroom WPN 4	1	4	20%	80%
715 Overige pijn	2	6	25%	75%
716 Psychische stoornissen	2	5	29%	71%
Totaal kind	72	70	51%	49%

Bron: Logex-analyse o.b.v. data 16 revalidatiecentra

FIGUUR 3.5.4 MEEST VOORKOMENDE AANDOENINGEN 2020 BIJ VOLWASSENEN: KLINISCH

	Man	Vrouw	Man (%)	Vrouw (%)
Aandoening bewegingsapparaat	243	164	60%	40%
111 Aangeboren aandoeningen bovenste extremiteit	-	-	-	-
112 Aangeboren aandoeningen onderste extremiteit	-	1	0%	100%
113 Overige aangeboren aandoeningen beweging	1	2	33%	67%
114 Overige aandoening bovenste extremiteit	4	3	57%	43%
115 Overige aandoening onderste extremiteit	56	38	60%	40%
116 Aandoening wervelkolom, romp	20	20	50%	50%
117 Reumatische aandoeningen	7	10	41%	59%
118 Multitrauma	78	39	67%	33%
119 Overige aandoeningen bewegingsapparaat	77	51	60%	40%
Amputaties	205	71	74%	26%
211 Amputatie door of boven de elleboog	2	-	100%	0%
212 Amputatie onderarm/hand, exclusief vingers	1	3	25%	75%
213 Amputatie vinger(s)	-	1	0%	100%
214 Amputatie bovenste extremiteit niet gespecialiseerd	2	-	100%	0%
215 Amputatie bovenbeen en hoger	56	21	73%	27%
216 Amputatie voet onderbeen en knie	131	40	77%	23%
217 Amputatie te(n)en	-	-	-	-
218 Amputatie onderste extremiteit niet gespecialiseerd	13	6	68%	32%
Hersenen	2.253	1.353	62%	38%
311 Cerebrale functiestoornissen, incl. congenitaal	46	27	63%	37%
312 DCD (Development Coördination Disorder)	1	1	50%	50%
313 CVA	1.929	1.123	63%	37%
314 Contusio cerebri	148	90	62%	38%
315 Infectieuze hersenaandoeningen	54	43	56%	44%
316 Tumor cerebri	59	63	48%	52%
317 Overige hersenaandoeningen	16	6	73%	27%

vervolg tabel
op volgende pagina

Neurologie	297	266	53%	47%
411 Neurologie cerebrosпинаal	24	57	30%	70%
412 Plexusletsel	2	2	50%	50%
413 Perifeer zenuwletsel, zenuwaandoeningen	156	101	61%	39%
414 Neuro musculaire aandoeningen	73	73	50%	50%
415 Overige neurologische aandoeningen	42	33	56%	44%
Dwarslaesie	645	315	67%	33%
512 Dwarslaesie laag: T7-T12 en lager	220	116	65%	35%
513 Spina bifida	12	10	55%	45%
514 Ernstige decubitus t.g.v. dwarslaesie	19	8	70%	30%
515 Dwarslaesie hoog: C1-C8, T1-T6, AIS D	182	110	62%	38%
516 Dwarslaesie hoog: C1-C8, T1-T6, AIS A t/m C	212	71	75%	25%
Organen	588	278	68%	32%
611 Huidaandoening, incl. decubitus en ulcus cruris	2	1	67%	33%
612 Brandwonden	5	2	71%	29%
613 Hartaandoeningen	160	68	70%	30%
614 Bloedvaten	20	5	80%	20%
615 Respiratoire aandoeningen	64	36	64%	36%
616 Overige orgaanaandoeningen	337	166	67%	33%
Chronische pijn en psychische stoornissen	50	156	24%	76%
711 Chronische Pijnsyndroom WPN 1	1	-	100%	0%
712 Chronische Pijnsyndroom WPN 2	-	-	-	-
713 Chronische Pijnsyndroom WPN 3	14	46	23%	77%
714 Chronische Pijnsyndroom WPN 4	21	74	22%	78%
715 Overige pijn	13	28	32%	68%
716 Psychische stoornissen	1	8	11%	89%
Totaal volwassenen	4.281	2.603	62%	38%
Totaal klinisch	4.353	2.673	62%	38%

Bron: Logex-analyse o.b.v. data 16 revalidatiecentra

4. Behandelproces

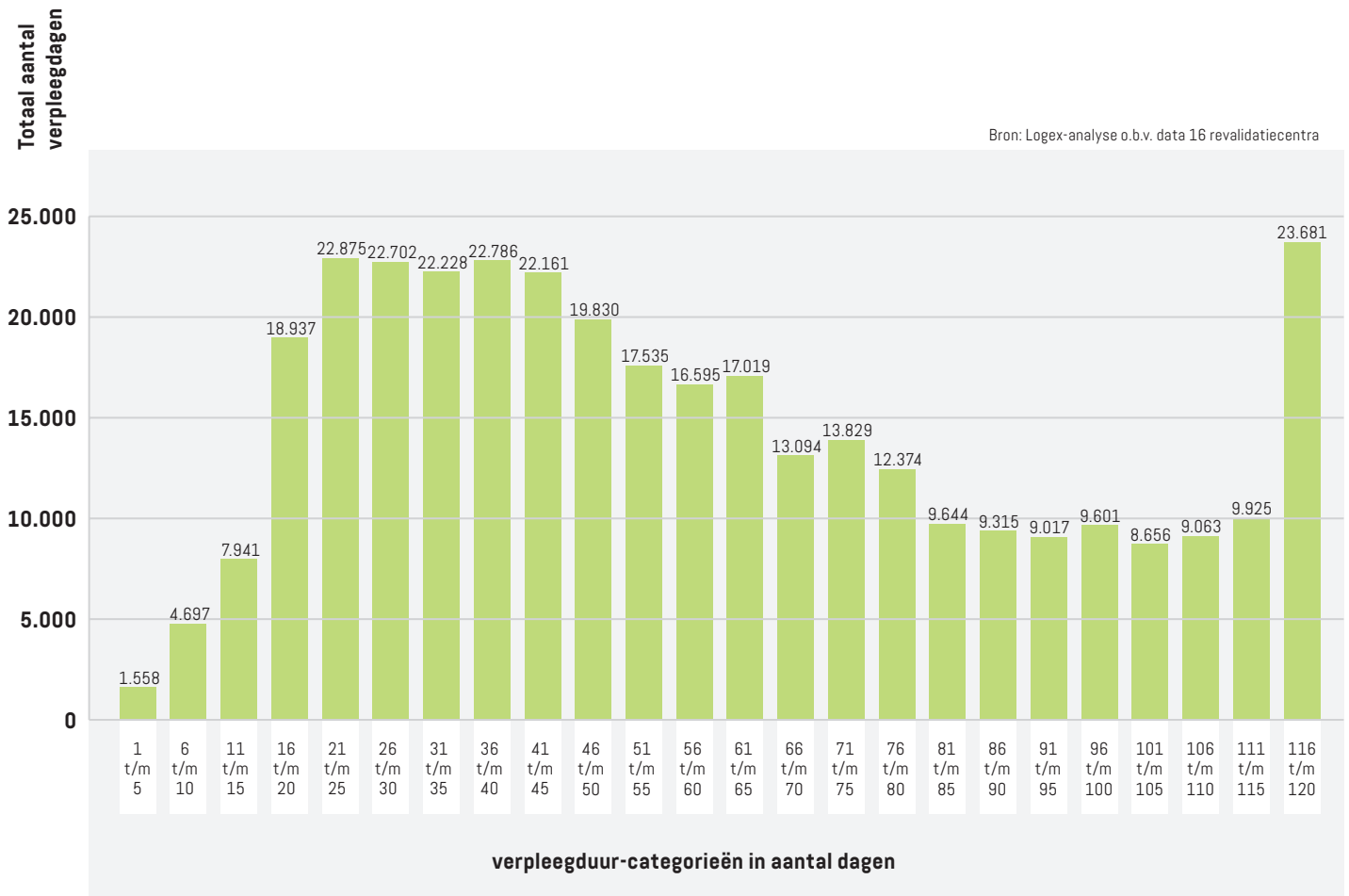
FIGUUR 4.1 VERPLEEGDUUR PER DIAGNOSEGROEP IN 2020

Diagnosegroep	Totaal	Volwassenen	Kind
	Gemiddeld aantal verpleegdagen		
Aandoeningen bewegingsapparaat	38,7	38,9	35,2
Amputaties	45,5	45,5	-
Chronische pijn en psychische stoornissen	29,1	27,7	33,2
Dwarslaesie	59,2	59,6	42,8
Hersenen	42,7	42,7	41,5
Neurologie	42,9	42,9	40,6
Organen	29,9	29,8	33,7
Totaal	42,5	42,6	37,9

Bron: Logex-analyse o.b.v. data 16 revalidatiecentra

Het gemiddeld aantal verpleegdagen bedroeg in 2020 42,5 dagen, t.o.v. ruim 44 dagen in 2019. Bij de kinderen lag dat met 38 dagen nog iets lager. Nog meer dan bij volwassenen wordt er bij de kinderen naar gestreefd ze zo veel mogelijk vanuit hun thuissituatie te laten revalideren. Het aantal verpleegdagen neemt al jaren licht af, zowel bij volwassenen als bij kinderen. De trend naar korter en intensiever behandelen wordt daarmee onverkort doorgezet. Bij de kinderen is deze trend overigens iets grilliger. Dit komt door de lage aantallen patiënten in de klinische kinderrevalidatie, waardoor 'uitschieters' een relatief grote invloed hebben op de gemiddelde verpleegduur..

FIGUUR 4.2 SPREIDING VERPLEEGDUUR IN 2020

De totale verpleegduur wordt berekend door het aantal verpleegdagen per DBC-subtraject te vermenigvuldigen met het totaal aantal DBC-subtrajecten in de betreffende verpleegduur categorieën. Uit figuur 4.1 bleek al dat het gemiddeld aantal verpleegdagen in 2019 ruim 44 dagen betrof. Opvallend is ook de 'uitschieter' in de categorie 116-120 dagen. Het gaat hier om patiënten die langdurig klinisch moeten revalideren. Na 120 dagen wordt de DBC verplicht afgesloten, en zal in de meeste gevallen daarna een nieuwe DBC worden geopend.

5. Personeel

FIGUUR 5.1 PERSONEELSSAMENSTELLING PER GROEP

FTE's	2019	FTE 2019	2020	FTE 2020
Bedrijfsvoering	37,00%	2.486	31,72	2.210
Behandeling en ondersteuning	46,58%	3.130	51,56	3.593
Verpleging en verzorging	16,42%	1.103	16,72	1.165
Totaal	100,00%	6.719	100,00%	6.968

Bron: Logex-analyse o.b.v. data 13 revalidatiecentra

FIGUUR 5.2 BEHANDELINZET 2020 PER DISCIPLINE PER DBC HOOFDDIAGNOSEGROEP

	Aandoeningen bewegings apparaat-	Amputaties	Chronische pijn en psychische stoornissen	Dwarslaesie	Hersenen	Neurologie	Organen
Activiteiten begeleiding	1,9%	1,9%	1,6%	2,6%	3,3%	1,7%	2,4%
Arts	8,6%	10,9%	6,0%	8,5%	4,7%	7,2%	7,4%
Bewegingsagoog/sportbegeleiding	4,5%	7,2%	5,7%	4,6%	2,8%	3,4%	6,0%
Cognitief trainer	0,1%	0,0%	0,2%	0,0%	0,9%	0,2%	0,1%
Diëtetiek	0,6%	1,1%	0,1%	1,6%	0,6%	1,6%	3,9%
Ergotherapie	24,7%	22,3%	18,8%	26,5%	22,6%	24,7%	14,4%
Fysiotherapie	34,1%	40,8%	28,6%	32,6%	22,9%	29,3%	33,1%
Geestelijke verzorging	0,1%	0,1%	0,0%	0,4%	0,1%	0,1%	0,1%
Hydrotherapie	0,9%	0,5%	0,4%	0,4%	0,3%	0,5%	0,3%
Logopedie	2,6%	0,2%	1,1%	1,4%	13,3%	6,1%	3,7%
Maatschappelijk werk	7,6%	6,3%	10,9%	6,7%	6,5%	9,2%	8,6%
Muziektherapie	0,5%	0,2%	0,5%	0,3%	0,6%	0,6%	0,3%
Orthopedagogie	0,9%	0,1%	1,2%	0,3%	1,5%	0,7%	0,5%
Overige activiteiten	0,4%	0,2%	0,2%	0,3%	0,1%	0,2%	0,2%
Psychologie	7,3%	4,0%	20,2%	4,6%	8,6%	7,9%	11,2%
Psychologisch medewerker	0,5%	0,2%	1,9%	0,7%	2,0%	1,0%	0,5%
Therapeutische peuterleiders	1,7%	0,0%	0,6%	1,4%	3,9%	2,1%	1,2%
Therapie assistenten	2,9%	4,0%	1,9%	7,2%	5,1%	3,4%	6,2%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: Logex-analyse o.b.v. data 16 revalidatiecentra

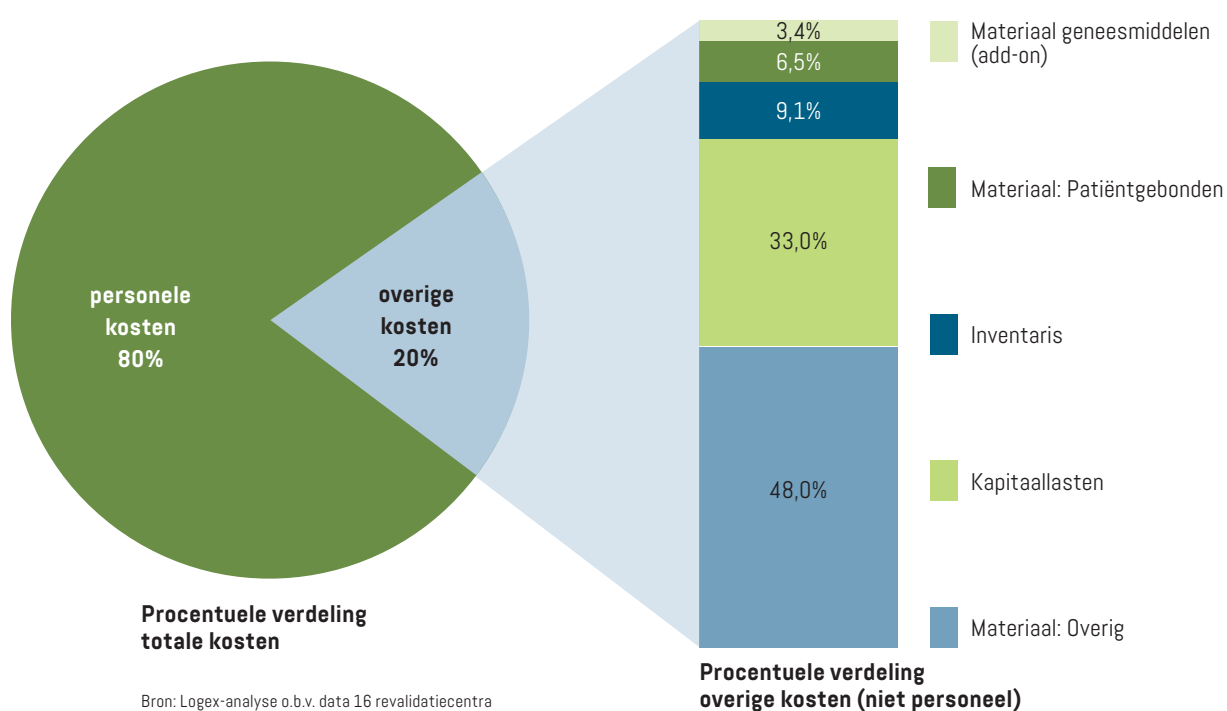
Uit bovenstaande figuur blijkt hoe de 'gemiddelde behandelteams' per diagnose eruit zagen in 2020. Het multidisciplinaire karakter van de medisch specialistische revalidatie blijkt duidelijk uit dit overzicht.

6. Financiën

Kenmerkend voor de medisch-specialistische revalidatie is dat de sector overwegend doorlopende kosten kent. In vergelijking met algemene ziekenhuizen kent de revalidatiesector veel minder variabele kosten. De variabele kosten bestaan uit voedingsmiddelen, hotelmatige en patiëntgebonden kosten. 80% van de kosten in de revalidatiesector bestond in 2020 uit personeelskosten. Revalidatie is dan ook een arbeidsintensief proces.

FIGUUR 6.1 KOSTENOPBOUW REVALIDATIECENTRA IN 2020

7. Kwaliteit

De revalidatiesector hecht veel waarde aan transparantie. Centraal staat de waarde die de revalidatie toevoegt aan het welbevinden van de patiënt. Om zelf keuzes te maken is het van groot belang dat patiënten over objectieve informatie, ervaringen van andere patiënten en concrete resultaten van behandelingen kunnen beschikken. Daarnaast leggen zorgverzekeraars en overheid de nadruk op bewezen effectiviteit. Daarbij wordt zowel gekeken naar gemeten kwaliteit als ervaren kwaliteit.

De revalidatiesector werkt sinds 2004 met prestatie-indicatoren. Zo is op relatief eenvoudige wijze vast te stellen hoe de Nederlandse revalidatie instellingen presteren. De samenstelling van de set met prestatie-indicatoren is bepaald op basis van consensus tussen de partijen binnen Inzicht in Revalidatie. Naast Revalidatie Nederland en de Nederlandse Vereniging van Revalidatieartsen (VRA) zijn dit ook de patiëntenbeweging (het LSR) en de koepel van zorgverzekeraars (ZN). Bij de ontwikkeling en het accorderen van de externe set 2022 is ook de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen (NVZ) als vertegenwoordiger van de ziekenhuizen met een afdeling medisch specialistische revalidatie die niet aangesloten zijn bij Revalidatie Nederland, betrokken. Vaststelling en ontwikkeling van de set prestatie-indicatoren wordt vanaf 2022 belegd bij Stichting Revalidatie Impact. Stichting Revalidatie Impact is een samenwerkingsverband tussen de VRA, RN, en Patiëntenfederatie Nederland.

Voor meer uitgebreide kwaliteitsinformatie per revalidatie-instelling wordt verwezen naar Revalidatie-check: www.revalidatiecheck.nl

FIGUUR 7.1 **TEVREDENHEID - ALGEHEEL RAPPORTCIJFER**

Wat is het gemiddelde rapportcijfer dat patiënten geven aan de revalidatie-instelling?

Groep*	2017	2018	2019	2020
Revalidatiecentrum	8,6	8,5	8,6	8,6
Revalidatieafdeling in ziekenhuis	8,5	8,6	8,6	8,6
ZBC (MSR)	8,2	8,3	8,7	8,6
Totaal: alle aangeleverde revalidatie-instellingen	8,5	8,5	8,6	8,6

FIGUUR 7.2 **TEVREDENHEID - AANBEVELING**

Welk percentage van de patiënten zou de revalidatie-instelling aanbevelen aan andere revalidatiepatiënten?

Groep*	2017	2018	2019	2020
Revalidatiecentrum	96%	95%	95%	95%
Revalidatieafdeling in ziekenhuis	81%	93%	87%	91%
ZBC (MSR)	89%	91%	79%	73%
Totaal: alle aangeleverde revalidatie-instellingen	92%	94%	87%	86%

* Om Benchmarkmogelijkheden te verbeteren, worden prestatie-indicatoren vanaf 2019 op concern niveau aangeleverd. Voor 2019 konden revalidatie-instellingen zelf bepalen of ze afzonderlijke locaties of 1 concernaanlevering deden. Om deze reden is de indeling van de groepen vanaf 2019 iets gewijzigd.

De tevredenheid van patiënten is met een 8,6 zeer goed te noemen. Dit cijfer is over 2020 voor elk type instelling hetzelfde. Ook het aanbevelingsgedrag ligt bij de verschillende typen instellingen met gemiddeld 86% hoog. Hierbij is bij ZBC's een lichte daling ten opzichte van voorgaande jaren te zien. De groep ZBC's is de afgelopen jaren veranderd doordat ook ZBC's die geen lid zijn Revalidatie Nederland nu de prestatie-indicatoren aanleveren.

COLOFON

Uitgave van Revalidatie Nederland

Tekst: Revalidatie Nederland

Fotografie: Inge Hondebrink

Vormgeving: Jet Westbroek

Revalidatie Nederland

Oudlaan 4

Postbus 9696

3506 GR Utrecht

Tel: 030 - 2739384

Mail: info@revalidatie.nl

www.revalidatie.nl